

բոլոր այն միջոցները որ կընան սիրցնել հայ մշակույթը եւ տարածել զայն: Ասոր անմիջական ձեռնարկները պիտի ըլլան հիմնարկութիւնը հայ արուեստի թանգարանի մը որ ի հարկին կորիզը պիտի կազմէ ցուցահանդէսներու՝ հոս եւ այլուր, հաստատութիւնը Մատենաշարի մը որ ի լոյս պիտի բնծայէ առաւելապէս մեր մոռցուած հեղինակները, գաղութներու սլաւամութեան վերաբերեալ նիւթեր եւ հայ մշա-

կոյթի փրփրականտին ծառայող երկեր, եւ ստեղծումը վերլէսի տէ Մաւնթէի — Փրօֆ. Էօրկայի մատուցական բերաբաղաւթին — մէջ Հայ Օճակի մը, իբրեւ կռուան հայ եւ ուսմէն մտքի եղբայրակցութեան: Ասոնցմէ զատ, ան պիտի կազմակերպէ նաեւ կարգ մը տօնախմբութիւններ (Աղամեանի եւ Պարոնեանի մահուան քառասնամեակը յառաջիկայ տարի, Ալիշանի եւ Տիկին Տիւսաբի մահուան երեսնամեակը, եւլն.):»

ԼՐԱՏՈՒ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻՑ ԵՒ ԿՈՎԿԱՍԻՑ

«Մէրը» վիպակը. — Վրաց լեզուով թարգմանեց Մկրտիչ Արմէնի «Մէրը» վիպակը:

Շիրվանզադէն Աղրբէջանի արեւստի վաստակաւոր գործիչ. — Խորհրդային Աղրբէջանի Ժողովօրէնը տեղ է լայտնի վիպասան եւ դրամատուրգ Շիրվանզադէին Աղրբէջանի արեւստի վաստակաւոր գործիչի կոչում, իսկ վրաստանի կուսօգնականի կոչելիքի որոշմամբ Շիրվանզադէի անունն է կրելու Թիֆլիսի Տճրդ դպրոցը:

Հ. Ս. Խ. Հ. Պրոլետարական ճարտարապետների Միութեան տէկլարացիան. — Երեւանում կազմակերպւել է Խորհրդային Հայաստանի Պրոլետարական ճարտարապետների Միութիւն, որն իր հիմնադիր ժողովում ընդունել է ձի տէկլարացիա որի հիմնական ձի քանի կէտերն են.

«Մենք ժխտում ենք, — աւանդ է տէկլարացիայում, — էկլէկտիկ ճարտարապետութիւնը եւ էկլէկտիկների ձեռնարկ, որոնք ձեռնարկօրէն ընդօրինակում են հին ճարտարապետութիւնը, կուրօրէն ենթարկում կլասիկ օրէնքներին եւ ոխեմաներին: Մեր օրերի էկլէկտիկան յետադիմական է... Նա խեղդում է նոր կօլեկտիւ կենցաղի ծիւրը...

«Մենք դէմ ենք այն «ազգային ճարտարա-

պետութեանը», որ քարոզում եւ հասկանում են բուրժուազիան եւ նրան սպասարկող ճարտարապետները, որքան որ նա խկապէս ազգային է իշխող փոքրամասնութեան շահերի տեսակէտից: Այդ ճարտարապետութիւնը ձեռնարկական փոխադրում է ձեր օրերը պատմական եկեղեցական - փէօզյական ճարտարապետութեան, որը կազմում է ճարտարապետական բնութագրի ինքնիշխան բռնակալների, բայց ոչ երբեք աշխատաւորական սարքերի:

«Ազգային ճարտարապետութիւնը, երկուստեք պրոլետարիատի եւ դիկտատիւթեան ժամանակակից պահանջներից եւ յենելով առաջաւոր տեխնիկայի վրայ, լիովին կը համապատասխանի իւրաքանչիւր երկրի աշխարհագրական եւ կենցաղային առանձնայատկութիւններին, իր եռանդը կը ստանայ նրանցից:

«Մենք ժխտում ենք ֆորմալիզմը...

«Մենք ժխտում ենք ձեր օրերի կոնսարուկտիւիզմը...

«Մենք գտնում ենք, որ պրոլետարիատի դիկտատուրայի երկրի սօցիալիստական վերակառուցման համար ճիշդ պայքարի դարաշրջանում ճարտարա-

պետութիւնը դասակարգային պիտի լինի իր բովանդակութեամբ եւ ձևով, պէտք է սպասարկի պրոլետարիատի կօնկրէտ պահանջներին:

«Մենք գտնուեմք, որ պրոլետարական ճարտարապետութիւնը պիտի զարգանայ զիտէկտիկական մատերիալիզմի մեթոտը կիրառելով իր աեսութեան եւ պրակտիկայի մէջ...»

«Ելնելով մեր տնտեսութեան Հիմնական իւրնդիրներէից, մենք պէտք է զիտութիւնն ու տեխնիկական ուղղենք դէպի մեր շինարարութեան առաւելագոյն ռացիօնալացումն ու էմանացումը...»

«Մեր կենցաղի մէջ Հիմնական տենդենցն է կոլեկտիւացման ձգտումը կեանքի բոլոր ասպարէզներում եւ առողջ, ռացիօնալ ու կենսութաւ պայմաններին ստեղծումը՝ Համակեցութեան, աշխատանքի եւ Հանգստի Համար: Ընդհանրապէս առաջ դրած են մի շարք գործնական խնդիրներ. բնակարանների կառուցումը՝ ոչ ծանր տեխնիկականութեամբ, այլ խոշոր, կոմունալ տիպի, գործարանների, կոլտնտեսութիւնների կառուցումը:

«Մենք կողմնակից ենք պրոլետարական արւեստին, որն իր բովանդակութեամբ արտայայտուած է բանւոր դասակարգի խորունկ մաքերն ու ձգտումները...»

«Մենք կողմնակից ենք պրոլետարական դասակարգային ճարտարապետութեան, կոնստրուկտիւ եւ ֆօրմալ աճող շէնքերին ներկայացնող, կայտառ արւեստին, որը կազմակերպուած է մասսաների կամքը՝ պայքարի եւ աշխատանքի Համար:

Երեւանի պետական թատրոնը մասնակցում է համամիութենական օլիմպիադային.— Երեւանի Պետթատրոնը մասնակցում է Մոսկւայի Համամիութենական թատերական օլիմպիադային: Խումբը բեմադրելու է «Խաթա Բալա», «Պէպօ», «Քաջ Նազար», «Եկամատուր պաշտօն» եւ «Յասում» պիէսները:

Մինչեւ օլիմպիադային մասնակցելը, Պետթատրոնը Մայիսի սկզբից գատրոլներով մեկնում է Թիֆլիս, Բաղու, Ռոստով եւ Խարկով քաղաքները, ուր բացի վերոյիշեալ Հինգ պիէսներից, բեմադրելու է նոյնպէս «Ռեյսերը զրնգում են», «Հրէ կամուրջ», «Լապտերի մօտ» եւ «Երբ աքաղաղները կանչուած են» պիէսները:

Յ. Թումանեանի «Անուշ»ի նկարման աշխատանքները.— Ռէժիսէօր Պերեստիանին եւ օ-

պերատօր Գեօնն սկսել են «Անուշ»ի նկարման աշխատանքները: Զմեռնային տեսարանները Հանւելու են Զանգեզուրում:

Դերասանուհի Վարդուհու բեմական գործունէութեան 50ամեակը — Լրացու գերասանուհի Վարդուհու բեմական գործունէութեան 50ամեակը: Դերասանուհու գլուխ-գործոց դերերը Գ. Սունգուկեանի տիպերն են — Շուշան («Պէպօ»), Խալօլ («Խանում») եւայլն:

Երաժշտական կարեւոր զեկուցում. — Երաժշտագէտ Սարգիս Բարխուդարեանը Հայարտան զեկուցեց «Դիալեկտիկայի սկզբունքները սօնատային ձեւի մէջ» նիւթի մասին:

Սայաթ-Նովայի մասին.— Դօցէնա Լ. Մելիք-Սէթ բէկը Սայաթ-Նովայի մասին տւեց Հեռաքրքիր մի զեկույց:

«Հայ Ժողովրդական երգի գամման».— Երեւանում լոյս տեսաւ երաժշտագէտ Սպ. Մելիքեանի «Հայ Ժողովրդական երգի գամման» խորագրով լույս աշխատութիւնը: Երաժշտագէտը նախ՝ Համառօտակի տալիս է նախնական տեղեկութիւններ այն գամմաների մասին, որոնք կազմուած են բոլոր Ժողովուրդների երաժշտութեան Հիմքը: Այնուհետեւ վերլուծման է ենթարկուած Հազար Հատ Հայ Ժողովրդական երգեր, որոնց ձայնագրել, գրի է առել Հէնց լնը 25 տարւայ ընթացքում:

Նկարիչ Վանօ Խոջարեղեանի նկարների ցուցահանդէսը.— Թիֆլիսի Հայարտան նկարչական սէկցիան կազմակերպուած է տաղանդաւոր նկարիչ Վանօ Խոջարեղեանի նկարների ցուցահանդէսը: Այդ առիթով նկարչական սէկցիան ձեռք է բերել նկարչի այն բոլոր նկարները, որոնք գտնուած են զանազան անձանց մօտ: Այդ տեսակէտից էլ ցուցահանդէսը առանձին նշանակութիւն է ստանում. այնտեղ զիտողը կոնկրէտ գաղափար է կազմուած նկարչի արւեստի եւ նւաճումների մասին: Ահա այդ տեսակէտից էլ շնորհակալութեան եւ քաջալերանքի արժանի է Հայարտան նկարչական սէկցիայի նախաձեռնութիւնը:

Հայաստանի նկարիչների պատկերահանդէսը.— Մայիս ամսում բացեց Հայաստանի (Երեւան) նկարիչների ընդհանուր պատկերահանդէսը, որին մասնակցել էին Հայաստանի յեղափոխական արւեստագէտների միութիւնը, յեղափոխական արւեստագէտների միութեան երիտկազմակերպութիւնը,

Հայաստանի կերպարեստագետների ծիռնիւնը եւ անհատ արեստագետներ: Թւով ծառ 40 նկարիչներ, քանդակագործներ եւ ճարտարապետներ ցուցադրել են ծառ 560 դեղարեստական գործ: Յուշահանդէսում աչքի էին ընկնում Փ. Թեղեմեզեան, իր «Ղափանի Պղնձի արդիւնաբերութիւնը», «Զուլարանը», «Պիտերները Զանգուի տփին» գործերով եւ Զանգեզուրի ծի շարք նկարներով, Վ. Գայ-Ֆեմեան, որի «Գեղջկուհին», «Անձրեւային Գիշերը Լենինգրադում» եւ այլ նկարները արժանի են ուշադրութեան, Գաբրիել Գիւրջեան, որ աչքի էր ընկնում իր վերջին շրջանի նաճուճներով, Յակոբ Կոջոեան, որ անմխաճի վարպետ է որպէս գրաֆիկ, Մ. Սարեան, Ե. Թադեոսեան, Ս. Աղաջանեան, Ս. Առաքելեան, Գ. Շարբարջեան, Վ. Ախիկեան, Տարագրոս Հանդէս եւ եկել ամէն ձեկը իր ուրոյն նաճուճով եւ իր տաղանդի բնորոշ զծերով: Քանդակագործներից աչքի էին ընկնում Ս. Թադեան եւ յատկապէս Ս. Ստեփանեան, եւ այլն:

Պատկերահանդէսին ծանակցում էին նաեւ բաղձաթիւ երիտասարդ նկարիչներ, քանդակագործներ եւ գրաֆիկներ, որոնց ձեջ կան ապագայ խոստացող ուժեր:

Այս պատկերահանդէսը ուշագրաւ է նրանով, որ Հայաստանում առաջին ցուցահանդէսն է, ուր հանդէս են գալիս կաղծակերպած կերպով մեր բոլոր նկարիչներն ու քանդակագործները:

Այդ տեսակէտից ողջունելի է այդ ձեռնարկը, եւ առաջին հերթին պիտի շնորհակալութիւն յայտնել Երեւանի Գեղաշխի կերպարեստի սէկցիային, որ այդ պատկերահանդէսի նախաձեռնողն է եղած:

Ծերոն Թորգոմեանի «Աղայի Փեշքէշը» եւ «Յորձանքում».— Վրաստանի Խորհրդային Գրողների Ֆեդերացիայի Հայկական սէկցիան Յունիսի 12ին, Հայարտան թատրոնում կաղծակերպեց գրական ասուլիս յայտնի գրող Ծերոն Թորգոմեանի «Աղայի Փեշքէշը» եւ «Յորձանքում» գրածքների մասին: Խօսեց՝ Մ. Գաբրիելեանը, որից յետոյ հանդէս եկան ծի շարք գրողներ եւ արեստագետներ:

«Հայրաւմով».— Երեւանում կաղծակերպեց զրաճատուրդների, կոմպոզիտորների եւ կինօպերնորիտների ընկերութիւն «Հայրաւմով» անունով, որն աշուհեաւ զբաղելու է հեղինակների նիւթական եւ իրաւական շահերի պաշտպանութեամբ եւ համախմբելու է արեստի որոշ ծիւղերի գործիչներին:

«Շատրուան».— Բաղում լոյս տեսաւ Ազրբէյջանի պրոլետ-գրողների Հայկական սէկցիայի «Շատրուան» գրական գեղարեստական ժողովածուն:

«Լուսաբաց».— Լոյս տեսաւ Վրաստանի Գրողների Ֆեդերացիայի Հայկական սէկցիայի օրգան «Լուսաբաց»ի 4րդ համարը հետեւեալ բովանդակութեամբ.—

Գրական բաժին.— Շիրվանդադէ՝ «Ակոյի տունաճառը», Աղ. Վարդանեան՝ «Իմ մանկներից», Նարդոս՝ «Ես եւ Նա», Գրիգ՝ «Գարուն» եւ «Կոլխոզնիկ ընկերոջս յիշատակին», Արաղի՝ «Յարմարեանի յուշատեարից», Վեսպեր՝ «Երձակ երգեր», Սաքօ Սուբիասեան՝ «Այդ կայծող օրերը», Ե. Բահաթուր՝ «Գէպքեր ու Դէճքեր», Բանուր Գէոօ՝ «Անպէտք մարդը», Վարսենիկ Աղասեան՝ «Անուշ-Անուշ» եւ «Գարնան երգեր», Ծերոն Թորգոմեան՝ «Գիւղում», Արամ Երեմեան՝ «Ճարտարապետ Մաղինեան», ևն.:

Նկարչական բաժին.— Գ. Շարբարջեան՝ «Գորգագործութիւն», Ռ. Լօրիս-Մելիքեան՝ «Երհեստանոց», Յովհ. Եարալեան՝ «Անգրապիտութեան վերացումը», Մակօ Մարգարեան՝ «Քաղաք»:

Երաժշտական բաժին.— Վարդգէս Տալեան՝ «Կոմունի արտում» (խմբերգ), Ա. Մանուկեան՝ «Շողեր» (մեներգ):

Թիֆլիս

Թ. Գ. Թ. Լ. Կ. Յ.

ՍՍՍՍՍՆՔ

ՅՈՒՇԱՐԶԱՆ, նուիրում Ս. Գ. Հնչակեան Կուսակցութեան Քառասնամեակին: Հրատ. Ս. Գ. Հնչակեան Կուսակցութեան Ֆրանսայի Շրջանի: Մեծադիր շքեղ հատոր մը պատկերազարդ: Տպագր. Յ. Թիւրպալեան, 227 Bld. Raspail, Paris, 1930: Գին՝ 60 ֆրանք: Ամերիկա 4 տուար:

ԾԵՐՈՒՆ ԹՈՐԳՈՄԵԱՆ, ժողովածու երկերի, հատոր առաջին (պատմութեամբներ). Թիֆլիս, 1926: Գին 1 ռ. 20 կ.:

ԾԵՐՈՒՆ ԹՈՐԳՈՄԵԱՆ, Աղայի Փեշքէշը. վիպակ. Թիֆլիս, 1930: Գին 20 կ.:

ՌՈՒԲԷՆ ԱՂԱԲԱՅ, Լիւրիկա (բանաստեղծութիւններ): Հրատարակութիւն Վրաստանի Գրող-Գրողների Ասոսիացիայի Հայկական սէկցիայի, Թիւ 10: Թիֆլիս, 1930. Գին 10 կ.:

Վ. ԱՏՐԵԱՆ, Զրախագնացքը, վիպակ: Պե-